

JAARVERSLAG 2012

Oprichtingsdatum en doel

De vereniging werd opgericht op 16 mei 1973.

De vereniging heeft ten doel: het bevorderen van de leefbaarheid van Den Haag met behoud van zijn karakteristieke waarden.

De vereniging tracht dit doel te bereiken met alle haar ten dienste staande wettige middelen.

Bestuurssamenstelling

Voorzitter	Rieks Toxopeus / René (R.) Vlaanderen
Secretaris	Jeannette (mevrouw J.) van Haalen – Verhoeff
Penningmeester en ledenadministratie	Jaap (J.) Trouw
Vicevoorzitter	Frank (F.J.J.) van Maarseveen
Lid	Jacob (J.) Bijl
Lid	Jan (J.G.M.) van der Ploeg
Lid	Hanny (mevrouw J.W.M.) Wesseling – Gommers

Werkgroep Activiteiten en Excursies

Marilene (mevrouw M.D.) Leertouwer – van Meurs

Bert (L.A.) de Nennie

Jan (J.G.M.) van der Ploeg

Werkgroep Levende Historie

Jasper (J.) Beelaard

Charlotte (mevrouw C.) Kamermans

Emilie (mevrouw E.F.A.) Linssen – van Rossum

Jan (J.G.M.) van der Ploeg

Martin (M.A.M.) Snuverink

Roel (R.J.F.) van der Wal

Coos (C.) Wentholt

Werkgroep Stadsbeeld & Stadsgroen

Jacob (J.) Bijl

Eveline (mevr. E.C.C.) Blitz

Valentijn (V.) van Koppenhagen

Theo (Th.F.G.) van Maanen

Gwen (mevr. G.E.) Maclaine Pont

Christine (mevr. C.) Sijbesma

Redactie 'Ons Den Haag'

Niek (N.) 't Hart

Rob (R.E.M.) van Kleef

Frank (F.J.J.) van Maarseveen

Martin (M.A.M.) Snuverink

Gerard (G.) Verhoeven

Beheergroep website

Jaap (J.) Trouw

Koos (J.J.M.) Westgeest

Ontwikkeling van het ledenbestand

Aantal leden op 1 januari 2012 1.638

Nieuwe leden 152

Afmeldingen wegens overlijden, verhuizing, enz. 110

Geroyeerd, wegens het niet voldoen aan de betalingsverplichting 29

Aantal leden op 31 december 2012 1.651

Algemeen

Aan de vooravond van het lustrumjaar 2013 was ook 2012 weer een waardevol verenigingsjaar.

De economische en vastgoedcrisis hield de ontwikkeling van de stad nog steviger in de greep dan in 2011. Voor de Vrienden was dat aanleiding om in de artikelenserie 'De crisis als kans' te pleiten voor een andere gemeentelijke benadering. De problemen met stagnerende nieuwbouw en verloederende leegstand dienen actief aangepakt te worden d.m.v. herbestemming van leegstand voor ander gebruik en door geleidelijke 'organische' ontwikkeling van gebieden. Tussen de vele kleinschalige onderwerpen waarvoor de Vrienden zich hebben ingespannen, verdient de succesvolle signalering van het wegroestende tolhek aan de Kerkhoflaan (vroeger aan het begin van de Scheveningseweg) aparte vermelding. Hieronder zijn nog diverse andere acties van de werkgroepen beschreven.

De Vrienden hebben in 2012 actief geparticipeerd in het Haags Monumentenplatform en het Stedelijk Groenoverleg. Daarnaast heeft overleg plaatsgevonden met gemeenteraadsfracties, andere stedelijke organisaties en het Haags Architecten Café.

De redactie van Ons Den Haag is er weer in geslaagd om met ijzeren regelmaat een fraai en interessant tijdschrift te produceren. Het in de afgelopen jaren gegroeide gebruik om gedurende het hele jaar een reeks artikelen aan één onderwerp te wijden, heeft ook in 2012 zodanig gestalte gekregen (de serie 'Pleinen') dat de redactie in 2013 een nieuwe reeks wil starten.

Het organiseren van de vele excursies is weliswaar een geweldig arbeidsintensieve taak, maar het resultaat wordt door de deelnemende leden zeer gewaardeerd. De organisatiegroep voelt zich dan ook volledig gemotiveerd om het mooie excursieprogramma 2012 te evenaren of zelfs te overtreffen in 2013. In 2012 hebben we voor het eerst een 'Vriendenborrel' gehouden, vooral bedoeld om de leden de mogelijkheid van informeel contact te bieden. Het was een succes en zal in 2013 zeker worden gecontinueerd.

Niet exclusief voor leden, maar juist daardoor belangrijk voor de bekendheid van de Vrienden, is de jaarlijkse serie wenskaarten. De nieuwe serie is op 8 november in het Venduehuis der Notarissen – dat in 2012 200 jaar bestond – aan de voorzitter en de directeur van dat gerenommeerde instituut overhandigd.

Het ledenaantal van onze vereniging is ondanks het royement van een aantal wanbetalers stabiel gebleven. Een flink aantal leden steunt de vereniging door een hoger bedrag dan de minimumcontributie over te maken.

Bestuur

Het bestuur kwam in 2012 tien keer bijeen om de activiteiten van de vereniging te bespreken en te coördineren.

De (voorjaars-) Algemene Ledenvergadering werd gehouden op 24 april 2012.

Na afloop van het huishoudelijk deel van de vergadering hield de heer mr. Steven van Hoogstraten (directeur van de Carnegie Stichting, verantwoordelijk voor het beheer van het Vredespaleis) een interessante inleiding over Den Haag als Internationale Stad van Vrede en Recht en de rol van het Vredespaleis daarin.

De (najaars-) ALV vond plaats op 20 november 2012. De leden stemden in met de voordracht van René Vlaanderen als opvolger van voorzitter Rieks Toxopeus. De nieuwe voorzitter memoreerde in zijn dankwoord de grote verdiensten die de heer Toxopeus voor de vereniging heeft gehad en overhandigde hem als aandenken aan deze periode een fraai boek over het Vredespaleis. René Vlaanderen is sinds 2004 coördinator van de werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen geweest. Jacob Bijl volgt hem op in die functie en wordt benoemd als lid van het bestuur.

Medegedeeld is dat Jan van der Ploeg zijn bestuurstaken als coördinator van de werkgroep Activiteiten gaat overdragen aan Bert de Nennie en zijn verantwoordelijkheid voor de werkgroep Levende Historie aan Martin Snuverink. De benoeming van beide heren is voorzien voor de ALV in het voorjaar 2013.

Na het huishoudelijk gedeelte hield René Vlaanderen een verhaal over de naoorlogse stadsontwikkeling van Den Haag.

Wenskaarten

In 2012 liep de verkoop van de wenskaarten zoals verwacht iets terug. De maatschappelijke ontwikkelingen lieten zich ook op dit terrein duidelijk zien. Enerzijds worden er in het algemeen steeds minder kaarten verstuurd, anderzijds worden vaker e-cards gebruikt, zeker door het jongere publiek. Ook bij de diverse verkooppunten van de wenskaarten bemerkt men deze trend. Maar gelukkig - kwaliteit verloochent zich niet - kunnen de Vrienden toch wel spreken van een goed jaar.

Op de Vriendenstand van de 'Dag van de Haagse Geschiedenis' werd goed verkocht en Valentijn van Koppenhagen verzorgde een lezing over 'Recycling Erfgoed' in het Nutshuis. Op het Uitfestival was er ook veel belangstelling voor de wenskaarten met zelfs aanmelding van nieuwe leden. Er wordt bij dit soort activiteiten aan belangstellenden zo veel mogelijk informatie gegeven over de vereniging o.a. door het uitdelen van folders en exemplaren van 'Ons Den Haag'.

Wat de verkoopadressen betreft is er een wijziging gekomen: Kelly's Expat Shopping heeft bij gelegenheid van hun verhuizing naar een ander pand de verkoop van de wenskaarten gestopt wegens gebrek aan belangstelling bij de klanten.

De presentatie van de nieuwe serie wenskaarten vond plaats in de grote zaal van het Venduehuis der Notarissen in de Nobelstraat. Daar gaf mevrouw Philomeen van 't Hooft een interessante presentatie over het reilen en zeilen van de veilingen in het Venduehuis. Voorzitter Rieks Toxopeus overhandigde de eerste series aan de voorzitter van het Venduehuis mr. Eelco Smit en aan de directeur mr. Tim Erpenbeek de Wolff.

De eindejaarsverkoop van de Vrienden zelf in de hal van de Centrale Bibliotheek verliep, onder dankzegging aan de directeur de heer Charles Noordam, goed maar er werden geen records gebroken. Wel werden nog winterkaarten herdrukt omdat daar in december zoveel vraag naar is.

Ons Den Haag

Ook in 2012 verschenen er weer zes nummers van Ons Den Haag: vijf nummers van 16 en één nummer van 20 pagina's (november/december).

Dit jaar was het centrale thema van alle afleveringen 'Pleinen in den Haag', een rubriek, verzorgd door onze redacteur Gerard Verhoeven.

Belangrijke bijdragen kwamen van de werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen en de werkgroep Levende Historie.

Ook de rubriek Stadsflitsen kwam regelmatig terug in het magazine.

Verder was er veel aandacht voor het uitgebreide excursieprogramma en de recensies van nieuwe boeken over Den Haag.

Voor informatie over digitaal nieuws over Den Haag kon de lezer terecht bij de rubriek Digitaal Den Haag.

Werkgroep Activiteiten en Excursies

"Terugkijkend op voorgaande jaren kan worden geconstateerd dat dit jaar de aantallen deelnemers aan de excursies sterk zijn toegenomen. Die groeiende belangstelling wordt uiteraard zeer op prijs gesteld. Dit houdt echter wel in dat de leden van de werkgroep nog actiever moeten zijn. Met slechts drie leden is dit de werkgroep tot op heden gelukt, maar kan niet zo doorgaan. Gelukkig hebben zich inmiddels drie kandidaat-leden ter versterking van de werkgroep aangemeld. De vele enthousiaste reacties bij excursies zijn zeer motiverend. De werkgroep blijft ernaar streven om het aantal rondleidingen per excursie af te stemmen op het aantal te verwachten deelnemers. Soms lukt dit niet en is loting een helaas noodzakelijk kwaad. Het komt soms voor dat iemand zich voor een excursie heeft aangemeld, maar vervolgens zonder afmelding weg blijft. Dit is, zeker wanneer er sprake is van loting, heel vervelend. Bij tijdige afmelding had immers een ander gelukkig kunnen worden gemaakt. Onderstaand wordt een beeld gegeven van de activiteiten en excursies die in 2012 hebben plaatsgevonden."

ACTIVITEITEN

*** Algemene Ledenvergadering**

Er hebben 2 Algemene Ledenvergaderingen plaatsgevonden:

- 24-04-2012; mr. Steven van Hoogstraten heeft een lezing gehouden over Den Haag als Internationale Stad van Vrede en Recht;
- 20-11-2012; René Vlaanderen heeft een lezing gehouden over de naoorlogse stadsontwikkeling van Den Haag.

*** Vriendenborrels**

Er zijn in Pavlov 2 Vriendenborrels geweest:

- 24-05-2012; deze vriendenborrel was de eerste; er is geen inleiding gehouden;
- 26-09-2012; er is een korte inleiding gehouden door Daan Goedhart, voorzitter van de Fietsersbond (Haagse Regio).

EXCURSIES

Er hebben 48 rondleidingen plaatsgevonden, verdeeld over 15 excursies. Aan deze excursies hebben in totaal circa 875 personen deelgenomen, en wel als volgt:

- * **Grote Pyr**; 2 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 96.
- * **Haags Gemeentearchief**; 3 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 67.
- * **Papaverhof**; 4 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 63.
- * **Van Stolkpark**; 4 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 73.
- * **Stadskwekerij**; 4 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 58.
- * **Ministerie van EZ (Bzh 30)**; 4 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 72.
- * **Hooftshofje**; 4 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 68.
- * **Den Haag Sculptuur**; 2 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 19.
- * **Oud Eik en Duinen**; 4 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 57.
- * **Haagse Gasfabriek**; 3 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 71.
- * **Dakota**; 3 rondleidingen; totaal aantal deelnemers: 36.
- * **Koninklijke Stallen**; 1 rondleiding; totaal aantal deelnemers: 25.
- * **Pleinenwandeling** inclusief lezing; 3 rondleidingen; aantal deelnemers: 81
- * **Isaac Israëls**; 3 excursies; aantal deelnemers: 45.
- * **Pageshuis**; 4 excursies; aantal deelnemers: 44.

Werkgroep Levende Historie

In de loop van 2012 heeft Coos Wentholt de werkgroep verlaten en zijn Martin Snuverink en Jasper Beelaard toegetreden. Martin Snuverink heeft de coördinatie op zich genomen.

De belangrijkste onderwerpen waarvoor de werkgroep zich in 2012 heeft ingezet zijn de volgende:

1. Tegen het bouwplan bij apotheek Havinga aan het Prins Hendrikplein is namens de werkgroep een bezwaarschrift tegen de omgevingsvergunning ingediend. Omdat de gemeente een beroepsprocedure wil voorkomen wordt geprobeerd via besprekingen en aanpassing van het ontwerp tot een oplossing te komen. De uitslag hiervan was eind 2012 nog niet bekend.
2. De actie tot behoud van oude grens- en domeinpalen heeft bij de gemeente gehoor gekregen. Een noodkreet dat een grenspaal bij de herinrichting van het Westduinpark verloren dreigde te gaan heeft succes opgeleverd.
3. In het zogenoemde Rode Dorp tussen Hoefkade en Parallelweg bij Station HS zijn de schilderijen van Hermanus Berserik verdwenen. Deze zijn in te slechte staat om te kunnen worden herplaatst. De werkgroep heeft zich beijverd om totaal verlies te voorkomen. Eén van de werken zal in opdracht en op kosten van Staedion opnieuw worden geschilderd en na de restauratie van het Rode Dorp worden herplaatst.
4. Het beeldbepalende pand Gedempte Burgwal 63-65 blijft leegstaan. De vraagprijs is dusdanig hoog dat dit aardt naar een speculatieproject. De situatie blijft voortduren. Er is contact over met de gemeente, maar aanpak van de situatie ligt juridisch moeilijk.
5. Van het monumentale tolhek van de Scheveningseweg, dat aan de Kerkhoflaan staat, heeft de gemeente op aandrang van de werkgroep de smeedijzeren hekken en het voegwerk laten herstellen. Als de wapenschilden zijn bijgewerkt, staat het tolhek er weer prachtig bij.
6. De verloedering van de oostzijde van de Stationsweg duurt voort. Panden zijn wegens bouwvalligheid gesloopt. De gemeente oefent druk uit op projectontwikkelaar Geste om met spoed tot een bevredigend project te komen. De werkgroep heeft hier in ODH een vinnig

artikel over geschreven.

7. Leegstaand gemeentelijk monument Nobelstraat 22 blijft de aandacht van de werkgroep opeisen.

Werkgroep Stadsbeeld & Stadsgroen

De crisis in het onroerend goed duurde voort, terwijl de gemeenteraad de 'structuurvisie Den Haag 2020' ging evalueren. In een serie artikelen in Ons Den Haag met als titel 'De crisis als kans' heeft de werkgroep de problemen en een aantal mogelijke oplossingen beschreven. De kern is dat de toenemende leegstand van kantoren, woningen en winkels een grote bedreiging is van de leefbaarheid van onze mooie stad. Het leidt tot verloedering. Daarom menen we dat voor de oplossing van iedere ruimtevraag in onze stad niet primair naar nieuwbouw, maar eerst naar hergebruik van bestaande gebouwen moet worden gekeken. De artikelen zijn gebundeld in een aparte publicatie. Daarmee 'gewapend' hebben leden van de werkgroep gesprekken gevoerd met een aantal fracties van de gemeenteraad. De bundel is ook gepresenteerd in het Haags Monumentenplatform en toegezonden aan andere fracties, wethouder Norder en het hoofd stedenbouw de heer Pasveer.

Over de evaluatie van de structuurvisie hebben we ingesproken bij de commissie Ruimte van de gemeenteraad. Bij oppositiepartijen hebben we meer gehoor gevonden dan bij de collegepartijen. De wethouder verzet naar onze mening onvoldoende de bakens; er worden wel ad hoc kantoren getransformeerd, maar men is (nog) niet bereid 'herbestemming' als belangrijk principe in de structuurvisie op te nemen. We hebben besloten om dit principe telkens weer bij concrete projecten, zoals Arendsdorp, naar voren te brengen.

Er stonden dit jaar vier grote projecten op de agenda van de werkgroep:

1. Het bestemmingsplan voor de nieuwbouw van de Hoge Raad bood ruimte om een onmogelijk groot gebouw neer te zetten dat niet zou passen op het Korte Voorhout. Samen met bond 'Heemschut' heeft de vereniging 'Vrienden van Den Haag' daarom beroep aangetekend bij de Raad van State. Wij hebben in de tussenuitspraak van de Raad van State voor een deel gelijk gekregen, een beloning voor het vele werk dat Gwen Maclaine Pont verricht heeft.
2. Bij het Spuiforum hebben we natuurlijk gepleit voor herbestemming: niet één kolossaal nieuw gebouw neerzetten op een verder nog altijd onleefbaar plein, maar de bestaande goede zalen opknappen en de lege gebouwen van de aanpalende ministeries erbij betrekken. Twee keer inspreken in de commissie Ruimte heeft niet mogen baten, maar we blijven alert op mogelijke ontwikkelingen bij het uitwerken van de plannen.
3. Bij het particuliere initiatief voor het bouwen van een parkeergarage onder het Lange Voorhout hebben we als Vrienden deelgenomen aan een paar workshops. Omdat er steeds lege plekken zijn in parkeergarages in de buurt en omdat het risico voor de bomen en daarmee voor het beschermde stadsgezicht te groot is, hebben we ons – onderbouwd met argumenten - tegen dit plan op deze plek uitgesproken.
4. Bij de plannen met betrekking tot de Scheveningse Bosjes e.o., 'het duurzame Park van Vrede', gaat het om een initiatief van de gemeente. In het bidboek 'Den Haag Culturele Hoofdstad' werden de contouren geschetst van een 'Vredespark' tussen het Vredespaleis en het nieuwe Internationale Strafhof, 'een gemeenschappelijke voortuin voor internationale instellingen'. Dit plan blijft bestaan, ook nu Den Haag niet 'culturele hoofdstad' wordt. De Vrienden zijn ingegaan op de uitnodiging om deel te nemen aan een drietal brainstormsessies van betrokkenen. Enkele autowegen zijn nu barrières voor recreanten en natuur. Onze inzet is om daaraan iets te doen en zo de kwaliteiten van dit gevarieerde groengebied midden in de stad te versterken. Verder hoeft er voor ons niet veel te veranderen.

Er was dit jaar weer een duidelijk voorbeeld van gemankeerde inspraak. Zowel het Haags Monumentenplatform als de Vrienden waren in gesprek met de gemeente over de welstand. We zouden op de hoogte gehouden worden. Nadat we lang niets gehoord hadden en herhaaldelijk naar de stand van zaken hadden geïnformeerd, verscheen er ineens aan het einde van het jaar een nieuwe welstandsnota. De absolute criteria (b.v. 'houten kozijn') werden vervangen door relatieve begrippen (b.v. 'passend bij de omgeving'). In een zienswijze heeft het Monumentenplatform het risico van 'willekeur' gesignaleerd.

We hebben besproken of we bestemmingsplannen e.d. systematisch gaan monitoren. Besloten

is om dat niet te doen, want het gaat onze krachten te boven. In plaats daarvan moeten we alert zijn op alarmkreten van bewonersverenigingen e.d. en op berichten in de media. Er spelen vaak meer problemen in de stad dan we kunnen behappen als werkgroep. We hebben afgesproken om bij de selectie van problemen uit te gaan van de volgende punten: De werkgroep bemoeit zich met kwesties van stedelijk, althans bovenwijks belang. Dat wil zeggen enerzijds grootschalige, structuurbepalende beleidszaken, zoals Structuurvisie, nota Groenstructuur, masterplannen, Verkeerscirculatieplan (VCP) e.d. Anderzijds individuele (bouw)plannen die ofwel door hun locatie en beeldbepalende invloed van stedelijk belang zijn, ofwel exemplarisch zijn voor een bepaald gewenst of ongewenst beleid. Als in een concreet geval een andere organisatie de zaak o.i. goed onder schot heeft, kunnen we afzien van een eigen actie en/of ons aansluiten bij die van de andere organisatie, b.v. Rover, AVN, Fietsersbond, wijkorganisatie. Zelfs als aan al deze voorwaarden voor betrokkenheid van onze werkgroep is voldaan, geldt dat we er wel de capaciteit en deskundigheid voor moeten hebben. Een handvol vrijwilligers kan nu eenmaal niet alles aanpakken.

Er zijn afspraken over samenwerking gemaakt met het Haags Architecten Café. Leden van de werkgroep hebben niet alleen in het Haags Monumentenplatform geparticipeerd, maar ook in het stedelijk groenoverleg, het lokale groenplatform en de milieutafel van het Haags Milieu Centrum.

Leden van de werkgroep schreven in 2012 artikelen voor de 'stadsglossy' LEVEN! over de Vogelwijk, het dorp Scheveningen, de Vinexwijken en de Haagse huizen van Oranje.